

В 2006 году Правительством Республики Казахстан создано Акционерное общество «Казахстанский холдинг по управлению государственными активами «Самрук», в состав которого поэтапно были переданы национальные компании и другие ключевые предприятия, в том числе энергетического сектора экономики.

Деятельность «Самрука» направлена на достижение задач в рамках проводимой государственной политики по повышению конкурентоспособности Казахстана, в том числе, по таким ключевым направлениям как энергетическая безопасность и инвестиционная деятельность.

Холдинг является проводником государства в решении стратегически важных вопросов в сфере недропользования, развития внутреннего топливно-энергетического рынка, а также внешней энергетической политике, тем самым содействуя достижению поставленной Главой государства цели по вхождению в 50 наиболее конкурентоспособных стран мира.

В нефтегазовой отрасли увеличение добычи нефти и газа Национальной компанией составляет 3-4% в год, объем перерабатываемой нефти вырос за последний год в 1,5 раза, ведется строительство новых магистральных трубопроводов для расширения экспортного потенциала отрасли и диверсификации поставок. Ежегодно Национальная компания наращивает свои активы. В последнее время приобретены новые активы за рубежом, обеспечивающие участие казахстанской компании в европейском рынке нефтепродуктов, увеличивающие добавочную стоимость продукции, позволяющие хеджировать ценовые риски.

В настоящее время среди реализуемых проектов Холдинга можно выделить такие проекты, как «Строительство первого интегрированного газохимического комплекса в Атырауской области» ориентировочной стоимостью \$6,3 млрд, «Строительство магистрального газопровода «Бейнеу-Бозой -Акбулак» - \$4 млрд. «Осязаемым» результатом реализации указанных проектов в нефтегазовой сфере станет переработка углеводородов, газа месторождения Тенгиз, увеличение добавленной стоимости добываемых углеводородов и возможность поставки сухого газа в южные регионы страны.

Выводы

Перспективы и приоритеты развития национальной экономики зависят от успешного функционирования нефтегазового комплекса республики.

ЛИТЕРАТУРА

1. С. Ревякин. Казахстан в рейтинге глобальной конкурентоспособности //Информационно-аналитический журнал KAZENERGY, №3 (28-29), 2009г.
2. Обзор экономических показателей //Информационно-аналитический журнал KAZENERGY, № 2-3 (14), 2008.

УДК 338.33

Абнасирова Құралай Кенжеғұлқызы – аспирант (Алматы, ҚазЭУ)

ӘЛЕМДІК ЭКОНОМИКАҒА ИНТЕГРАЦИЯЛАУ – ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУ НЕГІЗІ

XXI ғасырдың басында дүниежүзілік шаруашылықтың айтарлықтай ерекшеліктерінің бірі - халықаралық экономикалық қатынастардың жедел әрі қарқынды дамуы. Тәуелсіздік алған соң, Қазақстан мемлекетаралық экономикалық қатынастардың белсенді қатысушысы болуға тырысады.

Әр түрлі мекемелер мен фирмалардың, сондай-ақ мемлекеттер арасындағы екі жақты, көп жақты экономикалық қатынастардың кең қанат жайып, тамырын терең тарта бастағанының куәсі болып отырмыз. Бұл процестер халықаралық еңбек бөлінісінің тереңдеуінен, шаруашылық өмірдің интернационалдануынан, ұлттық экономикалардың мейлінше ашықтыққа ұмтылысынан, аймақтық халықаралық құрылымдардың жақындасып, өзара пайдалы көмек арқылы нығайып, дами бастағанынан көрінеді. Әрине, аталған процестер оңайлықпен жүріп жатқан жоқ. Бұлар бәсекелі, қайшылықты, диалектикалық қозғалыс, құбылыстарға толы процестер. Халықаралық экономикалық, қатынастардың диалектикасының өзі жекелеген елдердің экономикалық тәуелсіздік пен ұлттық шаруашылықты көркейтуге деген ұмтылысының көрінісі. Дүниежүзілік шаруашылықтың нығайып, интерұлттануы, ұлттық экономикалардың мейлінше ашықтығы, дамудың жаңа, тиімді арналарының пайда болуы - осының бәрі экономикалық өсудің диалектикасы.

Қазақстан Республикасы бұрынғы кеңес үкіметі тұсында халықаралық экономикалық қатынастардың субъектісі бола алған жоқ. Сыртқы экономикалық байланыстардың субъектісі болуына оған ешкім мүмкіндік те берген жоқ еді.

Ал, қазір Қазақстанның егеменді ел ретінде қалыптасуы барысында халықаралық экономикалық қатынастар ғылымын қолға алып, оны оқытуды жетілдіру көкейтесті мәселеге айналып отыр.

Еліміздің сыртқы экономикалық байланыстарын орнықтырып, дамытудың қазіргі кезеңі сол қатынастардың нысандары мен әдістерін түбегейлі өзгерту қажеттігімен айқындалады. Меншік құқының қандай түрінде болмасын отандық жүздеген фирмалар мен кәсіпорындар халықаралық экономикалық қарым-қатынастарға қосылып, оның белсенді мүшесі болуға ұмтылуда. Бұл, әрине, мейлінше қолдауға тұрарлық құбылыс. Дегенмен, қазақстандық өндірушілер мен тұтынушылардың дүниежүзілік сауда-саттық процесіне еркін адымдап кіруіне, экономикалық интеграцияның шарапаттарын пайдалануына кедергі боларлық себептер де жоқ емес.

Ұлттық экономика дамуының, оны реформалаудың кезек күттірмес мәселелері Қазақстанның сыртқы экономикалық байланыстарын мейлінше күшейтуді талап етеді. Бұл байланыстар халықаралық еңбек бөлінісінің артықшылықтарын пайдалануға жетелейді.

Қазақстанның экономикалық мүдделерінің күрделілігі және көптүрлілігі дүниежүзілік қоғамдастықтың даму дәрежесі әр деңгейлі елдер мен экономикалық ынтымақтастықты қалыптастыруды талап етеді. Дүниежүзілік тәжірибе көрсетіп отырғандай, әрбір елдің халықаралық еңбек бөлінісіне нақты қатысу мүмкіндігі оның экономикасының экспортқа бейімділігімен анықталады.

Елдің экспортқа бейімділігі салыстырмалы артықшылықтары бар өндірістер мен құрылымдарды мейлінше жандандырып, дамытуға қолайлы жағдайлар жасайды. Ал, мұның өзі өз кезегінде елдің экономикалық ресурстарын толық және тиімді пайдалануға жол ашады.

Қазақстан мен дамушы елдер экономикаларының бірін-бірі толықтыру мүмкіндіктері жеткілікті. Оларға қойылатын дүниежүзілік рынок талаптарының ұқсастығы, өзара мүдделілік т.б. дамушы елдермен сауда-экономикалық қатынастарды көптеген позициялар бойынша өрістетуге ынталандырады.

Мамандардың айтуынша дамушы елдердің рыногы Қазақстан экономикасына қажетті құрылымдық өзгерістер мен экспортты диверсификациялауды жүзеге асыру үшін мейлінше қолайлы. Жалпы, Қазақстанның сыртқы экономикалық байланыстарын кеңейтудің негізгі екі жолы бар. Біріншісі, отандық тауарлар құрылымын жетілдіру, екіншісі сыртқы сауда операцияларының географиялық ауқымын кеңейту. Аталған бағыттар өзара байланысты.

Қазақстан экспортын дамыту жөнінде сөз болғанда, ең алдымен елдің шикізат ресурстарын экспорттаудың ұтымды бағыттарын қарастыру қажет. Ел экономикасының мүдделеріне сай сыртқы сауда-экономикалық байланыстарды қалыптастыру үшін объективті мүмкіндіктердің бәрі бар. Оларға, ең алдымен Қазақстанның табиғи қазба байлықтарының мол қоры жатады. Пайдалы қазбалардың зерттелген қоры бойынша Қазақстан дүние жүзіндегі ең бай елдердің қатарынан орын алады. Менделеев кестесіндегі 115 элементтің 99 элементі республика қойнауынан табылды, оның 70 түрінің қоры анықталған, 60 түрі өндірістік әдіспен қазып алынуда. Мұнай, газ, марганец, хром, фосфор, темір рудалары, вольфрам, молибден, қорғасын, көмір запастары бойынша Қазақстан дүние жүзі елдерінің бірінші ондығына кіреді. Сонымен қатар, Қазақстанның дамыған пайдалы қазбалар шығару өнеркәсібі бар. Шикізат экспортының өсуіне дүниежүзілік рыноктағы оған деген сұраныстың төмендеуі кері әсер етіп отыр. Сондықтан Қазақстан шикізатына қызығушы елдердің сұранысын тұрақты түрде ынталандыру үшін оны өңдеудің технологиясын мейлінше тереңдету қажет. Мысалы, алтын запастары бойынша Қазақстан дүние жүзіндегі алтын өндіруші елдердің бірінші ондығына кіреді, дегенмен оны өңдеу жұмыстары енді ғана қолға алына бастады. Түпкі нәтижелерге, түпкі тиімділікке ұмтылу қазіргі күннің басты талабы. Экспорт саясатында жаңа географиялық кеңістіктерді игеруге ұмтылыс, дамушы елдермен де байланыстарды нығайтуды көздейді. Бұл мәселенің тағы бір жағы — өнеркәсібі дамыған елдер біздің олар үшін тек шикізат базасы болып қала бергенімізді қалайды. Ол елдердің өңдеуші, ұқсатушы өнеркәсібі бұрыннан қалыптасқан, тиімді жұмыс істейді. Дамыған елдерді Қазақстан арзан шикізат көзі ретінде ғана қызықтырады. Сондықтан, Қазақстанның экспорттық саясаты ескі байланыстарды сақтай отырып, халықаралық экономикалық қатынастарда жаңа әріптестерді табуға бағытталуы еліміздің экономикалық өсу ұмтылыстарына сай келеді. Дәл осы тұрғыдан Қазақстанның дамушы және “жаңа индустриалды” елдермен экономикалық қатынастарын жандандыру болашағынан көп үміт күттіретін процесс болмақ. Мұның өзі Қазақстанның негізгі стратегиялық мақсаты — ұлттық экономиканың аграрлы-шикізат құрылымын өзгерту үшін өте қажет мәселелер.

Импорттық саясатта мемлекеттің өмір сүруіне қажет өнімдерден өзгелеріне икемді әкімшілік-экономикалық саясат ұстану керек сияқты. Себебі, импортты ынталандыру, практика көрсетіп отырғанындай ұлттық іскерлікті дамытуда зиянын тигізеді.

Әрине, рыноктық экономиканың заңдылықтарынан жасырынып, бұғып қалу ешкімнің қолынан келмейтін іс, дегенмен шетел тауарларымен бәсекелік күреске түсе алатындай ұлттық өндірістің алғы шарттарын жасаудың орнына оларды тұншықтыра бергеннен келер пайда жоқ. Импорттық тауарлардың кейбір түріне жоғары кеден бажын салу арқылы, дәл сол тауарлардың ұлттық өндірісін қалыптастыруда мемлекеттік реттеу шараларын қолдану артық, болмас еді.

Дамушы елдермен экономикалық қатынастарды қалыптастырып, жандандыруды ол елдерден халық тұтынатын тауарлар, техника мен технологияны импорттау мәселесіне де зер салу қажет. Бұл мәселені шешу барысында өнеркәсібі дамыған елдердің іс-тәжірибесінен уйрену артық болмайды. Ең алдымен дамушы елдермен бірлескен кәсіпорындар құру, сол себепті капиталдарды шоғырландыруды жүзеге асырған жөн. Екіншіден, импорт тепе-теңдігіне жету бағытында Қазақстанмен сауда балансы оңды елдерден импортты балансы теріс елдерге қарай аудару да естен шықпағаны дұрыс.

90-жылдардың тәжірибесі көрсеткендей, дамушы елдерден, әсіресе “жаңа индустриалды елдермен” өнеркәсіп өнімдерінің, киімнің, аяқ киімнің, күнделікті қажет тауарлардың кең ассортиментін алуға мүмкіндік бар.

Дамушы елдермен экономикалық қатынастарды кеңейтуде екі жақты және көп жақты ғылыми-өндірістік ынтымақтастықты дұрыс жолға қоюдың да әкелер пайдасы жоқ емес.

Мұндай ынтымақтастықты ең алдымен ұлы көршіміз Қытаймен, Түркиямен, Парсы шығанағы елдерімен қалыптастырған жөн болар еді.

Қазіргі халықаралық қатынастарда интеграция көп қырлы, жан-жақты және кешенді процесс. Интеграция бірігуші елдердің жалпы және арнайы ерекшеліктерін есепке алуы қажет. Мемлекет ішіндегі және мемлекетаралық интеграциялардың айырмашылықтары бар, осы екі процесс диалектикалық жағынан бір-бірімен матаса отырып, жекелеген елдердің, мемлекет топтарының, аймақтық қоғамдастықтардың және жалпы халықаралық қатынастардың жүйесінің қызмет етуін сипаттайды. Соғыстан кейінгі жылдары қалыптасқан ұлттық, экономикалық және саяси жүйелердегі бүкіл әлемдік бірігу және халықтардың туыстық араласу процесстерінің белсене жүзеге асуына байланысты объективті өзгерістер халықаралық қатынастарда пайда болған құбылыстарды концептуальды түрде ойлау қажет екендігін байқатады. Саясатшылар мен ғалымдардың арасында дүниеге келген интеграция идеясы теориялық қалыптасу мен ғылыми болжауды қажет етеді.

Әр түрлі мектептердің шеңберінде пайда болған интеграцияның көптеген саяси теориясы осы көпқырлы процесстің ерекшеліктерін айқындауға тырысты. Соған карамастан, бүгінге дейін мемлекетаралық интеграцияның тұтас тұжырымы жасалған жоқ. Мүмкін, ол аталмыш процесстің әлемнің әр түрлі бөлігінде объективті арнайы ерекшеліктерімен өтіп жатқанына байланысты болар.

Дамушы елдермен экономикалық байланыстарды нығайту үшін жүйелі әрі ғылыми дәйекті стратегиялық бағыттың бағдарламасы қажет. Қазақстан үшін экспортты түсімдер толығымен қуат ұстаушылар мен шикізат өнімдерді шығаруынан тәуелді. Импорт өндіріс тиімділігінің өсуі және оның технологиялық деңгейін жоғарлатудан көрі ішкі нарықтан отан өндірушілерін шығаруға себеп болды. Сондықтан, қазіргі жағдайда, яғни жағымсыз процесстер байқалу кезінде, әлемдік экономикаға Қазақстан Республикасының кіру жолдарын іздеу қиынға соғады. Бірақ, әлемдік экономиканың дамуында қазіргі замаңғы шарттары мен объективті тенденцияларын республиканың әлемдік нарыққа шығу стратегиясында есептеу – бұл мүмкін болады. Әрине, нақты сыртқы экономикалық стратегияны өңдеу кезінде глобализация мен аймақтанудың қарсы тенденцияларын және т.с.с. есепке алу қажет.

ӘДЕБИЕТ

1. Казбеков Б.К. Интеграция Казахстана и Центральной Азии в мировую экономику. А.: ДАЙК-ПРЕСС, 2006
2. Жатқанбаев Е.Б., Садыханова Г.А. Интеграция в мировое сообщество как основа экономического прорыва Казахстана. А: 2008
3. Гурова И.П. Мировая экономика. М., Омега, 2009
4. Гербрит Дитер. Региональная интеграция в Центральной Азии // Берлин, 1995
5. Зәрубайұлы Т. Экономикалық интеграция. // Астана Ықшамы, 2003, №27

УДК 338.436.33

**Баймухамедова Гульзада Сейдувалиевна - к.э.н., доцент (Алматы, КазАТК)
Бекмагамбетов Арман Едгевич - соискатель (Костанай, КСТУ)**

ОЦЕНКА ФАКТОРОВ РЕГУЛИРОВАНИЯ ЛИЗИНГА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ТЕХНИКИ

На основе обобщения изучения экономической литературы, а также с учетом данных принципов функционирования лизинговых отношений возникает необходимость проработки системы регулирования рынка лизинговых услуг [1,2]. Данная система